СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY

ЧАСТЬ I. Established 1893. TWO SECTIONS — SECTION I.

Рік LIV. Ч. 245. Ню Йорк і Джерзі Сіті, субота, 14. грудня 1946. No. 245. New York and Jersey City, Saturday, December 14, 1946. Vol. LIV.

ТРИ ЦЕНТИ в Злучених Державах Америки. ПЯТЬ ЦЕНТІВ за границею Злучених Держав Америки. Тел. „Свободи": BErgen 4-0237—4-0807. Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016. THREE CENTS in the United States of America. FIVE CENTS elsewhere.

УХВАЛЕНО СТАТУТ МІЖНАРОДНОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ ДЛЯ СКИТАЛЬНИКІВ

Соціяльний, гуманітарний і культурний комітет Загального Зібрання О. Д., на своємо засіданні дня 12-го грудня та проти опозиції Совєтського Союзу і його сателітів ухвалив, вкінці, статут Міжнародної Організації для Скитальників (ІРО). На домагання Совєтів та їх сателітів до протоколу додано окрему заввагу, що ці держави були проти деяких точок статуту і вони матимуть право додати до протоколу короткі вияснення своєї опозиції. Ухвалений проєкт статуту ІРО перейде під розгляд Загального Зібрання О. Д. Соціяльний, гуманітарний і культурний комітет на цьому закінчив свою роботу.

ВЕЛИКА ЧВІРКА ЗАКІНЧИЛА СВОЇ НАРАДИ.

Рада міністрів закордонних справ Чотирьох Потуг завершила проєкти мирових договорів, ухвалених Паризькою Конференцією і на цьому закінчила дня 12-го грудня свою конференцію в Ню Йорку. Чергова конференція в справі мирових договорів з Німеччиною і Австрією почнеться в Москві 10-го березня.

КОЛЕҐІЯ СВ. АНДРЕЯ У ВИННІПЕҐУ.

При кінці листопада відбулося в Виннипеґу святочне отворення Колеґії св. Андрея, получене з Святочною Академією та концертом. При цій нагоді зібрано на Колеґію $7,000. Колеґія, як підкреслювано у промовах, повинна стати сильним осередком українського культурного життя. Акту посвячення доконав архієпископ Української Прав. Автоk. Церкви, Іоан Теодорович. Деканом теологічного відділу в Колеґії буде прибувший з Европи Дмитро Мартиновський. На святі промовляв, між іншим теж проф. Сергій Тимошенко, що недавно прибув з Европи до Злучених Держав.

ФІЛЬМА ПРО АМЕРИКАНСЬКИХ ПОЛЯКІВ.

В Галивуді розпочато збирання матеріялів для фільми з життя американських поляків. Займаються цею працею головно поляки, що працюють у фільмовій індустрії. Кажуть, що тут роджена польська молодь не читає польських газет і книжок і мало знає про своє походження, польську культуру і т. п. Тому будуть пробувати говорити до неї про це все при допомозі фільми і так виховувати нових ідейних провідників, що продавжали б ідейну працю старого покоління. Перша така фільма матиме назву: „Як живе, працює і розвивається Американська Польонія?".

СЕНАТОР ВАНДЕНБЕРҐ ПРИЙНЯВ ДЕЛЕҐАЦІЮ У. К. КОМІТЕТУ.

Дня 12-го грудня в годині 6.15 ввечері член американської делеґації до Обєднаних Держав та політичний дорадник секретаря стейту Бирнса від республиканської партії, сенатор Артур Г. Ванденберґ, прийняв в тимчасовому осідку Загального Зібрання О. Д. у Флошинґ Медов Парк делеґацію Українського Конґресового Комітету, в склад якої входили: Степан Шумейко, Дмитро Галичин і Богдан Катамай. Делеґація У. К. К., що виступала теж в імені Комітету Українців Канади, вручила сенаторові меморіяли в справі положення України та українського народу. Під час розмови, яка тривала понад пів години, сенатор Ванденберґ виявив всесторонне знання східноевропейських справ взагалі, а української справи зокрема.

СЕСТРИ ВАСИЛІЯНКИ 35 ЛІТ В АМЕРИЦІ.

Дня 4. грудня 1911 року прибули до Америки на запрошення бл. п. Кир. Сотера Ортинського чотири монахині, Сестри Василіянки з монастиря у Яворові, Західна Україна. Вони мали занятись у першу чергу вихованням українських сиріт. В неділю 8. грудня святкувано 35-літний ювилей цеї події в Факс Чейс, в авдиторії Дівочої Академії. В святі брали участь дві Сестри з першої чвірки та десятки Сестер Василіянок, уже роджених в Америці. Святочну програму виконали учениці Акамемії св. Василія, а реферат виголосив скиталець, о. Степан Решетило Ч. С. В. В. Монастир Сестер Василіянок, завдяки праці Матери Ігумені Иосафати розрісся у велику інституцію і має у свому заряді Академію, новіціят і сиротинці в Филадельфії й Чесапіку. Сестри Василіянки теж згодилися перебрати опіку над українськими сиротами скитальцями. Як відомо, Сестри вчать теж у цілоденних вечірних українських школах. Першою ігуменею Сестер Василіянок у Злучених Державах була Мати Олена М. Ленґевич, ЧСВВ.

МУЗЕЙ І. ФРАНКА У ЛЬВОВІ.

На давній львівській вулиці Понінського ч. 4, був домик, у якому жив довгий час Іван Франко, та в якому помер у 1916 році. Цей домик має тепер таку назву: „УРСР-Літературно-Меморіяльний Музей Івана Франка", яким завідує П. Карманський. У домі захована хатня установа, яка була при смерті Франка. Зібрано там найдавніші журнали, до яких поет дописував, як „Друг" з 1874 року, „Громадський Друг", „Дзвін", „Молот" і т. д. Дім відвідують найбільше студенти, молодь. На могилі поета на Личаківськім цвинтарі можна завжди бачити свіжі квіти, які кладуть відвідувачі.

„БУРЖУАЗНИЙ НАЦІОНАЛІЗМ" В КИЇВСЬКОМУ УНІВЕРСИТЕТІ

„Правда", центральний орган комуністичної партії в Москві, в своєму виданні з 12-го грудня приносить передвісті нової чистки в Україні, тим разом серед університетської молоді та професорського складу. Після загальних завваг про потребу базувати ціле виховання і науку на методології марксизму - ленінізму, „Правда" гостро атакує відносини на Київському університеті, де справа комуністичної ідеології цілком занедбана. Газета твердить, що студентам Київського університету впоюється „буржуазно - націоналістичні теорії", а студенти таких факультетів як географічний та геологічний взагалі мають тільки дуже мале поняття в ідеологічних справах. Виходячи зі заложення, що вся совєтська інтеліґенція повинна мати основне знання марксизму-ленінізму та „мусить бути віддана справі Леніна і Сталіна", орган комуністичної партії домагається, щоби всі студії оперти на „марксистсько - ленінській методології", протиставлячи її „антинауковим буржуазним концепціям".

З КИЇВСЬКОЇ РАДІОВИСИЛЬНІ.

Доносять з Швайцарії, що там чули дня 16. листопада, як з київської радіовисильні віднитували статтю Ярослава Галана, написану московсько - українським жарґоном, а затитуловану „Професори зради". Стаття повна лютості, на скитальців, Мельника, Бандеру, Кубійовича, що їх американці та британці виправдують „филантропійними мотивами". Вона нападає на „англо-американські залоги" в Німеччині, що утворюють з скитальців і згаданих осіб „резервову армію фашизму". Англійцям та британцям закидується навіть таке, що „полюють на людські души", вдержуючи для цього осередок у Людвіґсбурґу, чим „продовжують політику Гітлера, що знищив 12 міліонів здорових людей".

Дня 15. листопада передавано зі згаданої радіовисильні концерт українських „народніх" пісень. Спікерка заявила перед концертом, що в змісті тих пісень зайшла тепер поважна зміна, бо „співають тепер на Україні про відчизняну війну, про Сталіна, про колхозні господарства і т. д.". Наприклад дівчина співає: „Иду я лугом до колхозу, буду там пильно робити, а жито буде родити...".

НОВА УЙҐУРУЙСЬКА АЗБУКА.

Нову уйґуруйську азбуку, „построєну", очевидно, на основі „русской графіки" виготовив Інститут казахської мови і літератури. Видано теж граматику уйґуруйської мови, складану першим уйґуруйським вченим — жінкою А. Шалієвою.

ЛЕОН БЛЮМ ТИМЧАСОВИМ ПРЕМІЄРОМ ФРАНЦІЇ.

Відомий провідник французьких соціялістів Леон Блюм був вибраний Національною Асамблеєю премієром Франції та дістав доручення створити уряд. Підчас голосування Блюм дістав 575 голосів на всіх 590 в парляменті. Комуністи теж піддержали кандидатуру Блюма.

КОЛИ СТАЛІН ЗАСМІЯВСЯ?

Лондонський „Сондей Експрес" друкував недавно дещо зі спогадів Френсис Перкинс, що була за президентури Ф. Д. Рузвелта довгий час секретаркою праці та довіреною особою президента. Вона, розповідаючи про наради в Ялті, каже, що там Сталін ходив весь час нахмурений і преа. Рузвелт ніяк не міг його роздобрухати. Вдалося це Рузвелтові тільки тоді, коли почав собі глузувати з Чорчила і Великої Британії, що дуже денервувало Чорчила, але з чого зате Сталін сміявся на ціле горло.

31 МІЛІОН ПРИМІРНИКІВ „КОРОТКОГО КУРСУ ІСТОРІЇ КП(Б)У".

Московська преса повідомляє, що по день 1-го жовтня, отже за вісім років від дня першої появи, випущено 31,318,000 примірників Сталінового „Короткого курсу історії КП(б)У, з того 4,605,000 примірників на 44 інших мовах народів Совєтського Союзу. Як відомо, цей „твір" Сталіна наказано вважати за комуністичне евангеліє.

"SVOBODA" (Ukrainian Daily)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays and holidays by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N.J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

Classified Advertising Department, 597—7th Ave., New York 18, N. Y. BRyant 9-0582.

BILL OF RIGHTS DAY

Президент Труман проголосив неділю 15. грудня "Bill of Rights Day" в память 155-річчя 10 додатків до Конституції. Злучених Держав, ухвалених на першому конгресі, в грудні 1791року.

Думаю, що зарядження президента припало в саму пору. Саме нині треба нам усім в Америці добре знати і розуміти, яким це законам завдячуємо ту свободу, серед якої живемо. Боротьба за свободи, що ввійшли в американську конституцію, має свій початок деінде. Свободи ці датуються ще від акту британського парляменту з 1689 року, що став основою політичної свободи в Англії. За ті свободи побивалась і французька революція саме в тому часі, коли вони вже ввійшли в Конституцію Злучених Держав. Завдяки тим конституційним правам людина в Злучених Державах втішається нині свободою слова, віри, зібрань, преси і т. д., як теж є хоронена особисто перед незаконними арештами та іншими зловживаннями влади.

Президент Труман взиває нас памятати, що тих прав треба старанно стерегти. Це означає, що сьогоднішне посідання тих прав ще не є запорукою, що будемо їх посідати завтра. Приклади з европейськими диктатурами аж надто яскраво потверджують правдивість остороги президента, щоб ті свободи стерегти.

Та коли ті свободи треба стерегти навіть в Америці, то що тоді говорити про свободи в інших краях? Крім цього їх нема під тоталітарними чи пів-тоталітарними режімами. А прецінь ми хотіли б, щоб ці свободи і там існували! Тому що так не є, проголошене президентом святкування Прав Людини, заставляє нас у часі цього свята застановитись глибше ще й над тим, що діється поза Америкою.

Велика радість видніє з многих американських газет, бо Совети „попускають", бо іде між Чотирма Потугами до згоди щодо різних важних міжнародних проблем. Певно, як є і найменше порозуміння, що помагає втримати мир, а відвернути війну, то й воно важне і може бути причиною радости збоку тих, що вчасі цього „мира" не є в кігтях енкаведистів, а на свободі. Але застановімся рівночасно над положенням тих нещасних людей, що терплять під комуністично-тоталітарними режімами і подумаймо, як вони відчувають оці речі.

Добре, що вдалося хвилево полагодити конфлікт з Трієстом над Адрійським морем. Добре, що не чути наразі нічо більше про Дарданельські протоки, Середземне море і Африку, куди хотілиб посунутись Совети. Ще ліпше для замирення світа, що приходить до згоди, що далі робити з Німеччиною. Добре, що якось дійшло до тимчасового порозуміння щодо плавби Дунаєм, чи щодо розброєння. Так, усе це похвальне, хочби було тільки тимчасовим, хочби навіть не хотілось вірити, щоб усі контрагенти давали згоду на цю злагоду в добрій вірі, що додержуть свого слова. Одначе все це не міняє цього факту, що вправді війни нема, але людські терпіння, і то терпіння соток міліонів людей, не устали. Варварство, проти якого ми пішли війною, і через яке валили націзм і фашизм, не зникло з обличчя землі. Хартія Прав Людини в многих краях не відома. Як жеж тепер можуть розїхатись делегати, вислані 51 краями на наради Асамблеї Обєднаних Держав, з переконанням, що задержали мир у світі, коли далі існує терор над міліонами невинних людей, позбавлених усякої охорони?

Як Совети у чомусь попускають, то певно тому, що за це схочуть дістати щось важніше.

Нам здається, що вони, наприклад, згодяться на контролю атомової бомби, але зате ніколи на таку контролю, яка ствердила б, що в Советах нема ніяких свобід, що там не існують ніякі права людини, що там далі невільницька праця, примусові виселення та їм подібні варварства, та домагалась, щоб це усе було усунене. Совети не згодяться теж і на таку міжнародню силу, щоб могла заставити Совети на їхніх сателітів зліквідувати терор та дати своїм людям справжню свободу і пошанувати людську гідність. Тому в світлий День Прав Людини, проголошений нашим президентом, годі радіти з советських уступок щодо Трієсту, Дунаю, Німеччини і т. п., бо важніше, щоб уже раз дати тій нещасній людині, що стільки витерпілась за останні десятки років від тоталітаризмів, хоч трохи свободи.

УКРАЇНЦІ З АРМІЇ АНДЕРСА В КАНАДІ.

Українська преса в Канаді повідомляє, що до Канади прибуло невелике число українців-вояків, що служили в польській армії ген. Андерса й боролись по боці Аліянтів. Це ті, що вславились у боях під Тобруком в Африці, а головно під Монте Касіно в Італії. „Новий Шлях", витаючи їх, пише: „Бачимо в них трагедію українського народу, трагедію тих соток тисяч українських скитальців, за яких шкуру сьогодні торгується Москва з західними великодержавами, як за шкуру звірят".

Далі читаємо ще таке:

„Від цих перших українських скитальців до Канади чуємо жаль і досаду, що — мовляв — деякі українські часописи в Канаді привітали їх лайкою та такими назвами, як „непрошені гості", „блудні сини", „профашистські вислужники", „п о г р о м щ и к и", „зрадники народу". Ми розуміємо той жаль і досаду людей, яких ще пече біль за втраченою батьківщиною. Одначе запевняємо, їх, що голос тих часописів не є голосом канадійських українців, які співчувають недолі й неволі українського народу. Це голос справжніх блудних синів українського народу. Голос нездорового українського серця і розуму, а викрики запаморочених москво-большевицьким дурманом".

„УКРАЇНСЬКІ ДЕЛЕГАТИ" ПРО АМЕРИКУ.

Большевицькі У. Щ. Вісті з 8. грудня донесли про те, що говорила в Києві, в клубі Спілки Радянських Письменників України, про свою подорож до Америки „культурна делегація", що недавно відвідувала Канаду та Злучені Держави. Говорили: А. Малишко, І. Паторжинський, Зоя Гайдай. В першу чергу нарікали, що їм американський уряд казав залишити Америку як агентам чужоземної держави. Далі бідкались над міліонами бідних безробітних в Америці. Малишко як поет заявив, що „в сучасній Америці зовсім немає поезії, а письменники не мають часу писати, бо пишуть для Галівуду". Паторжинський сказав, що „важко уявити собі, на якому низькому рівні знаходиться мистецтво в Канаді", а теж дивувався, що „в Вашингтоні зовсім немає театрів". Зоя Гайдак заявила, що „ми не зустріли жодного актора-американця". Усе чужинці, казала вона, а кіномистецтво в Америці „вражає низьким художнім рівнем". На кінець ще заявила, що „всі ті факти, які ми бачили за кордоном, свідчать ще раз про те, що радянське мистецтво — найпередовіше в світі".

„НАЙКРАЩЕ СПІВАЮТЬ — ПРО СТАЛІНА.

Советська преса, пишучи про виступи хору „Думка" на Київщині, підкреслює, що „найкраще випали на концерті в Білій Церкві: пісня „Про батька народнього" (себто Сталіна!), П. Козицького та „Військо червонеє Сталін веде" К. Данькевича.

Та як інакше можна було б написати!